

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET MAFALANI protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 32325/13)

PRESUDA

STRASBOURG

9. srpnja 2015.

Ova će presuda postati pravomoćna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Mafalani protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro, *predsjednica*,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyeu,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost, održanog 16. lipnja 2015.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 32325/13) protiv Republike Hrvatske što ga je 6. svibnja 2013. godine hrvatski državljani g. Amir Mafalani („podnositelj”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zastupa gđa L. Horvat, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva posebice navodi zlostavljanje prilikom uhićenja i policijskog pritvora, te nedostatak učinkovite istrage u tom pogledu.

4. Dana 8. studenoga 2013. o zahtjevu je obaviještena Vlada.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1982. godine i trenutačno služi kaznu zatvora u Lepoglavi.

A. Pozadina predmeta

6. Dana 23. listopada 2008. I.P., poznati hrvatski novinar, i njegov poslovni suradnik N.F. ubijeni su u eksploziji improviziranog uređaja postavljenog ispod I.P.-ovog automobila, koji je bio parkiran ispred njegove novinske redakcije. Eksplozija je također izazvala ozljede dvojici djelatnika

novinske redakcije i znatnu materijalnu štetu na okolnim zgradama i obližnjim parkiranim automobilima.

7. Dana 23. listopada 2009. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva (dalje u tekstu: Ured za suzbijanje organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva) optužio je nekoliko osoba pred Županijskim sudom u Zagrebu zbog udruživanja radi ubojstva I.P.-a i zbog počinjenja istog. Podnositelj zahtjeva optužen je za sudjelovanje u grupi pomažući i potičući izravne počinitelje.

8. Dana 3. studenoga 2010. Županijski sud u Zagrebu proglasio je podnositelja krivim za djela za koja je optužen te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šesnaest godina.

9. Dana 8. veljače 2012. Vrhovni sud Republike Hrvatske potvrdio je podnositeljevu osudu za kazneno djelo.

B. Navodno zlostavljanje podnositelja zahtjeva od strane policije

10. Nakon napada na I.P. i njegovu novinsku redakciju, obavještajni podaci dostupni policiji pokazali su da bi podnositelj zahtjeva i nekoliko drugih osoba moglo biti uključeno u događaje te je stoga odlučeno da se iste uhiti.

11. Glavni ravnatelj policije izdao je usmeni nalog da uhićenja obavi Specijalna policija, Antiteroristička jedinica Lučko (dalje u tekstu: ATJ).

12. Dana 29. listopada 2008., oko 18:05 sati, ATJ je upao u stan podnositelja zahtjeva, u kojem se u tom trenutku nalazio zajedno sa svojom sestrom i bakom.

13. Prema navodima podnositelja zahtjeva, neposredno nakon provale u stan, pripadnici ATJ su ga bacili na pod i počeli ga udarati po glavi i tijelu.

14. Prema navodima Vlade, tim ATJ od šest policijskih službenika provalio je u stan podnositelja zahtjeva i naredio mu da legne. Budući da se počeo opirati, policijski službenici primijenili su zahvat „čišćenja”, uslijed čega je podnositelj zahtjeva izgubio ravnotežu i udario glavom o stol dok je padao. Odmah mu je ponuđena liječnička pomoć, ali on je to odbio.

15. U svom mjerodavnom dijelu koji se odnosi na okolnosti uhićenja podnositelja zahtjeva, Izvješće dostupno Sudu koje je potpisao zapovjednik Specijalne policije od 30. listopada 2008., koje je u biti zapisnik izvješća jednog pripadnika ATJ koji je izvršio uhićenje (vidi stavak 36. u nastavku), glasi:

„... intervencija s ciljem uhićenja [podnositelja zahtjeva] započela je nasilnim razbijanjem ulaznih vrata od strane pripadnika ATJ pomoću [ovna za probijanje]. Ulaskom u stan su naišli su na osumnjičenika i stariju ženu kojoj su izdali nekoliko naloga: „Policija, leži na pod”. Budući da se osumnjičenik opirao, dva policijska službenika su mu prišla i zgrabila ga za ruke, ali se nastavio odupirati. [Policijski službenici] su potom primijenili zahvat „čišćenja“ i bacili ga na tlo. Budući da se još pokušavao osloboditi, stavljene su mu lisice. Dok je padao na pod udario je licem o

stol ... Nakon toga su ... [policijski službenici] osumnjičeniku ponudili liječničku pomoć, ali on je to odbio rekavši da se osjeća dobro.”

16. Prema navodima podnositelja zahtjeva, nakon uhićenja stavljen mu je povez preko očiju i odveden je na nepoznato mjesto uz rijeku, gdje je ponovno premlaćen a glava mu je gurana u vodu, uz prisiljavanje da prizna ubojstvo I.P.-a i N.F. te još neka kaznena djela. Policijski službenici su ga nastavili mlatiti dok su ga vodili u policijsku postaju.

17. Prema navodima Vlade, nakon uhićenja, podnositelj zahtjeva odveden je na parkiralište policijske postaje koje koristi Odjel organiziranog kriminaliteta Policijske uprave Zagrebačke (u daljnjem tekstu: „policija”), gdje je držan u kombiju ATJ-a u vremenu između 18:45 i 20:30 sati, dok se čekalo da se ostali osumnjičenici uhite i dovedu u policijsku postaju.

18. U tom se pogledu u raspoloživom izvješću pripadnika ATJ koji je izvršio uhićenje (vidi stavak 36. u nastavku) navodi da je podnositelj zahtjeva bio doveden na parkiralište policijske postaje u 19:00 sati, gdje je držan u kombiju ATJ do 19:40 sati, a potom predan policijskim inspektorima.

19. Kada je doveden u policijsku postaju 29. listopada 2008. oko 20:30 sati, podnositelj zahtjeva bio je smješten u sobu pod nadzorom dvaju policijskih inspektora, M.A. i M.M.

20. Prema izvješćima tih dvaju policijskih inspektora od 18. travnja, odnosno 14. svibnja 2012., podnositelja zahtjeva neko vrijeme čuvao je pripadnik ATJ, ali onda, u neutvrđeno vrijeme, zatražili su da taj policijski službenik napustiti sobu. Policijski inspektori također su tvrdili da je podnositelj zahtjeva imao lisice kada je doveden u policijsku postaju, a potom, u neutvrđeno vrijeme ali nedugo nakon njegova dolaska, lisice su mu skinute. Također je potvrdio da je vidio vidljive ozljede na glavi i nosu podnositelja zahtjeva za koje mu je navodno ponuđena liječnička pomoć, ali on je to odbio. Hitna pomoć bila je pozvana tek nakon naloga njihovih nadređenih.

21. Služba hitne pomoći došla je u policijsku postaju istoga dana u 22:55 sati. Mjerodavni nalaz nakon pregleda podnositelja zahtjeva, onoliko koliko je čitljiv, glasi:

„Doveden u policijsku postaju. Vidljiva otvorena rana iznad lijevog oka; dugačka 1,5 centimetar. Kontuzija i hematoma nosa s mogućim prijelomom. Normalno opće stanje. Pacijent odbija otići u bolnicu i odbija daljnje liječenje.”

22. Podnositelj zahtjeva ostao je u policijskoj postaji do 30. listopada 2008. godine u 20:30 sati. U tom razdoblju izvršena je pretraga njegove kuće i automobila, a njega su ispitivali policijski inspektora M.A. i M.M. u prisutnosti odvjetnika i zamjenika Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva.

23. Prema navodima podnositelja zahtjeva, tijekom njegovog boravka u policijskoj postaji bio je čvrsto vezan, tukli su ga i prijetili mu da ne smije stvarati probleme u vezi svojih ozljeda.

24. Prema navodima Vlade, tijekom svog boravka u policijskoj postaji podnositelj zahtjeva držan je u jednom od ureda koji obično koriste policijski službenici. Osim tih nekoliko minuta nakon njegova dolaska u policijsku postaju, podnositelj zahtjeva nije bio vezan lisicama. On je također imao pristup toaletu i pitkoj vodi. Morao je sjediti na stolici jer nije bilo kreveta, a bilo je nemoguće odvesti ga u pritvorsku jedinicu jer su istražne radnje još bile u tijeku. U svakom slučaju, imao je mogućnost zatražiti odmor i hranu, ali nije postavio takve zahtjeve.

25. Dana 30. listopada 2008., oko 20:30 sati, podnositelj zahtjeva odveden je u jedinicu za zadržavanje i prepratu (u daljnjem tekstu: „JZP”) da se odmori. U izvješću o njegovom premještaju, potpisanom od strane načelnika policije od 30. listopada 2008., navedeno je, *inter alia*, da nije imao vidljivih ozljeda.

26. U izvješću od 30. listopada 2008. koje je potpisao dežurni policijski službeniku JZP, navedeno je da je podnositelj zahtjeva bio primljen u pritvorsku jedinicu s vidljivim ozljedama na licu.

27. Prema navodima podnositelja zahtjeva, tijekom njegovog boravka u JZP bio mu je ponuđen sendvič, ali nije mogao jesti zbog jake boli u čeljusti.

28. Prema navodima Vlade, tijekom njegovog boravka u JZP podnositelj zahtjeva bio je smješten u sobu koja je opremljena s krevetom i sanitarnim čvorom. Soba je imala odgovarajuće grijanje i ventilaciju te pristup prirodnom i umjetnom svjetlu. Higijenski i sanitarni uvjeti bili su dobri, a podnositelj zahtjeva dobio je hranu i vodu.

29. Dana 31. listopada 2008. u 9:15 sati policija je podnositelja zahtjeva odvela iz JZP-a kako bi sudjelovao u daljnjoj pretrazi njegovih prostorija.

30. Istoga dana, oko 18:45 sati, podnositelj zahtjeva doveden je na ispitivanje pred istražnog suca Županijskog suda u Zagrebu. Odlučio je šutjeti u vezi podignute optužnice protiv njega, ali u vezi sa svojim ozljedama podnositelj zahtjeva je istaknuo:

„Jedino što bih istaknuo je da sam pao u svom stanu prije nego što sam priveden u [u policijsku postaju] i, prema nalazima liječnika koji su bili pozvani u policijsku postaju, zadobio sam prijelom nosa, najvjerojatnije s iščašenjem. Odbio sam liječničku pomoć kako bih otišao iz policijske postaje što je prije moguće.”

31. Istražni sudac nije postavljao daljnja pitanja u vezi toga, niti je poduzeo ikakve daljnje radnje u tom pogledu.

32. Nakon ispitivanja podnositelja zahtjeva protiv njega i nekoliko drugih osoba pokrenuta je istraga u vezi eksplozije. Istovremeno, istražni sudac Županijskog suda u Zagrebu odredio mu je pritvor.

33. Dana 3. studenoga 2008. podnositelj zahtjeva pregledan je u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu i sastavljeno je nekoliko liječničkih nalaza.

34. U jednom liječničkom nalazu koji je na raspolaganju Sudu navodi se da je podnositelj zahtjeva ozljede zadobio nakon pada 30. listopada 2008.,

dok se druga dva liječnička nalaza odnose na nekoliko udaraca u glavu i nos podnositelja zahtjeva.

35. Na temelju liječničkog pregleda u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, podnositelju zahtjeva dijagnosticirana su nagnječenja glave, nosa i ramena i lom nosa bez iščašenja, kao i distorzija metalnog implantata na ruci povezanog sa starom ozljedom. Njegovo opće zdravstveno stanje u to vrijeme bilo je normalno i imao je manji hematoma na lijevoj strani glave i nosa te manje hematomne ispod oba oka. Također je imao manji hematoma na lijevom ramenu i vidljivu dislokaciju metalnog implantata na ruci, ali bez svježeg prijeloma. U srpnju 2009. godine podnositelj zahtjeva ponovno je posjetio liječnika koji je ustanovio probleme s testisima.

C. Istraživanje navodnog zlostavljanja podnositelja zahtjeva

36. Dana 29. listopada 2008. jedan od policijskih službenika ATJ koji je izvršio uhićenje izvijestio je zapovjednika ATJ o uhićenju podnositelja zahtjeva. U svom izvješću je naveo da je od ATJ zatraženo da uhititi podnositelja zahtjeva zbog sumnje na dvostruko ubojstvo. U izvješću se također navode pojedinosti o prethodno opisanom uhićenju (vidi stavke 15. i 18. ove presude).

37. Dana 30. listopada 2008., zapovjednik ATJ zatražio je zapovjednika Specijalne policije da ocijeni zakonitost postupanja ATJ; a isti je taj zahtjev prosljedio glavnom ravnatelju policije.

38. Istoga dana glavni ravnatelj policije ocijenio je izvješća o postupanjima ATJ navodeći sljedeće:

„Ovime vas obavještavam da smatram da je uporaba sile, odnosno tjelesne snage i sredstava za vezivanje koju je upotrijebio ATJ tim dana 29. listopada 2008. tijekom uhićenja Amira Mafalanija ... zakonita u smislu članaka 54., 55. i 57. Zakona o policiji i članaka 30., 31., 32. i 35. Pravilnika o načinu policijskog postupanja.”

39. U listopadu 2011. godine podnositelj zahtjeva je putem odvjetnika zatražio od Zatvorske bolnice u Zagrebu i hitne službe da mu daju relevantne liječničke nalaze koji se odnose na ozljede koje je zadobio tijekom uhićenja 29. listopada 2008. On je također zatražio od policije da mu da relevantne dokumente vezane uz njegovo uhićenje.

40. Dana 2. studenoga 2011. policija je odgovorila da su sva relevantna izvješća povjerljiva i da ih ne može dati. Taj je odgovor prosljeđen Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva u informativne svrhe.

41. Dana 11. studenog 2011., nakon što je dobio odgovor, podnositelj zahtjeva uputio je prigovor Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva, upitavši zašto učinkovita istraga, u smislu članka 3. Konvencije, nije provedena.

42. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Državnog odvjetništva odgovorio je 16. studenoga 2011., navodeći da je podnositelj

zahtjeva trebao konzultirati mjerodavno domaće pravo koje se odnosi na uporabu sile od strane policije i da, u slučaju bilo kakvog prigovora u tom pogledu, on uvijek može podnijeti kaznenu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu.

43. U međuvremenu, podnositelj zahtjeva dobio je zatražene liječničke nalaze.

44. Dana 15. veljače 2012. podnositelj zahtjeva podnio je kaznenu prijavu Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu protiv nepoznatih počinitelja navodeći da je zlostavljan tijekom uhićenja i boravka u policijskoj postaji.

45. Dana 20. veljače 2012. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu obavijestilo je podnositelja zahtjeva da je njegova kaznena prijava prosljeđena Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu na daljnje postupanje.

46. Dana 3. ožujka 2014. Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu odbacilo je kaznenu prijavu podnositelja zahtjeva obrazlažući da ne postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo. Ono se pozvalo na pisano izvješće glavnog ravnatelja policije i pisana izvješća policijskih inspektora M.A. i M.M. Također je pregledalo liječničku dokumentaciju podnositelja zahtjeva i izvješća o pretrazi i pljenidbi, kao i zapisnik o ispitivanju iz kaznenog postupka protiv njega.

D. Građanski postupak podnositelja zahtjeva protiv države

47. Dana 31. siječnja 2012. podnositelj zahtjeva pokrenuo je parnični postupak pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu protiv države, tražeći naknadu štete zbog navodnog zlostavljanja od strane policije tijekom uhićenja i boravka u policijskoj postaji.

48. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, koje zastupa državu, osporilo je tužbu podnositelja zahtjeva obrazlažući da je policija postupila u skladu sa zakonom, te da je primjena sile bila uzrokovana ponašanjem podnositelja zahtjeva.

49. Tijekom postupka, Općinski građanski sud u Zagrebu saslušao je podnositelja zahtjeva i nekoliko svjedoka, uključujući sestru i baku podnositelja zahtjeva, jednog od pomagača podnositelja zahtjeva i policijske inspektore M.A.-a i M.M.-a, kao i glavnog ravnatelja policije.

50. Baka podnositelja zahtjeva izjavila je da je vidjela da su policijski službenici odmah napali i počeli tući podnositelja zahtjeva čim su ušli u stan, a njegova sestra potvrdila je da ga je čula kako vrišti i također je vidjela da ga je policija tukla.

51. Pomagač podnositelja zahtjeva tvrdio je u svom iskazu da je u policijskoj postaji vidio da je podnositelj zahtjeva teško ozlijeđen, a policijski inspektori M.A. i M.M. negirali su da je bilo zlostavljanja, kao i

glavni ravnatelj policije, koji je također izjavio da je policija imala monopol nad uporabom sile.

52. U svom iskazu od 14. siječnja 2015. podnositelj zahtjeva je tvrdio da je tijekom uhićenja bio teško pretučen od strana pripadnika ATJ po cijeloj glavi i tijelu. Nakon toga je odvezen blizu rijeke gdje su ga opet tukli, podvrgnuli lažnom pogubljenju i uranjali u vodu. Kada je konačno doveden u policijsku postaju, uniformirani policijski službenici nastavili su ga tući, uz pristanak policijskih inspektora M.A. i M.M. On je također u jednom trenutku bio čvrsto zavezan za stolicu, a dok su ga vukli iz jednog ureda u drugi osjetio je jaku bol u ramenu. Kasnije, tijekom premještanja kod istražnog suca, dvojica uniformiranih policijskih službenika koji su ga pratili rekli su da ne smije reći ništa o zlostavljanju i da će uskoro ići kući. U narednom je razdoblju počeo osjećati razne zdravstvene probleme povezane sa zlostavljanjem, te je redovito posjećivao liječnike.

53. Parnični postupak još je u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav

54. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010 i 85/2010) glase kako slijedi:

Članak 23.

„Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ...”

Članak 25.

„Sa svakim se uhićenikom i osuđenikom mora postupati čovječno i poštivati njegovo dostojanstvo.”

B. Kazneni zakon

55. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona („Narodne novine”, br. 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003, 105/2004, 84/2005, 71/2006 i 110/2007) glase:

Članak 8.

„(1) Kazneni postupak za kaznena djela pokreće Državno odvjetništvo u interesu Republike Hrvatske i svih njezinih građana.”

Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti**Članak 127.**

„(1) Službena osoba koja u obavljanju službe ili javne ovlasti drugoga zlostavi, uvrijedi ili uopće prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kaznit će se kaznom zatvora do tri mjeseca do tri godine.”

Mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje**Članak 176.**

„Službena ili druga osoba koja djelujući na poticaj ili s izričitim ili prešutnim pristankom službene osobe prouzroči nekoj osobi tjelesnu ili duševnu bol, ili prouzroči teške tjelesne ili duševne patnje da bi od njega ili neke druge osobe dobila obavijest ili priznanje, ili da bi se ta osoba kaznila za kazneno djelo što ga je ona ili neka druga osoba počinila ili za počinjenje kojeg je osumnjičena, ili da bi se ta osoba zastrašila ili da bi se na nju izvršio pritisak, ili zbog bilo kojeg drugog razloga utemeljenog na bilo kojem obliku diskriminacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.”

C. Zakon o kaznenom postupku

56. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine”, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002 i 62/2003) u verziji koja je bila na snazi u predmetno vrijeme propisuju:

Članak 2.

„(1) Kazneni se postupak može pokrenuti i provesti samo na zahtjev ovlaštenog tužitelja. ...

(2) Za djela za koja se progoni po službenoj dužnosti ovlaštenu tužitelj jest državni odvjetnik, a za djela za koja se progoni po privatnoj tužbi ovlaštenu tužitelj jest privatni tužitelj.

(3) Ako Zakon drukčije ne propisuje, državni odvjetnik je dužan poduzeti kazneni progon ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i nema zakonskih smetnji za progon te osobe.

...”

Članak 171.

„(1) Sva tijela državne vlasti i sve pravne osobe dužne su prijaviti kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti, koja su im dojavljena ili za koja su sami saznali.

...”

Članak 173.

„(1) Prijava se podnosi nadležnome državnom odvjetniku pisano ili usmeno.

...

(3) Ako je prijava podnesena sudu, redarstvenoj vlasti ili nenadležnome državnom odvjetniku, oni će prijavu primiti i odmah dostaviti nadležnome državnom odvjetniku.”

57. 18. prosinca 2008. donesen je novi Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine” br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013 i 152/2014). U potpunosti je stupio na snagu 1. rujna 2011. ali nije propisao nikakve značajne izmjene u odnosu na odredbe relevantne za ovaj predmet.

D. Zakon o policiji

58. Mjerodavne odredbe Zakona o policiji („Narodne novine” br. 129/2000 i 41/2008) glase:

Uporaba sredstava prisile

Članak 54.

„Sredstva prisile u smislu ovoga Zakona su: tjelesna snaga, ... sredstva za vezivanje osobe ...

Sredstva prisile smiju biti uporabljena radi zaštite života ljudi, svladavanja otpora, sprječavanja bijega ili odbijanja napada, ako mjere upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh. Policijski službenik uvijek će uporabiti najblaže sredstvo prisile koje jamči uspjeh.

Policijski službenik uvijek će uporabiti najblaže sredstvo prisile koje jamči uspjeh.

Osoba protiv koje su ispunjeni uvjeti za uporabu sredstava prisile neće se upozoriti ukoliko bi isticanje upozorenja dovelo u pitanje izvršenje službene radnje.

Uporaba tjelesne snage

Članak 55.

„Uporabom tjelesne snage u smislu ovoga Zakona smatra se uporaba različitih zahvata borilačkih vještina ili njima sličnih postupaka na tijelu druge osobe, kojima je cilj odbijanje napada ili svladavanje otpora osobe uz nanošenje najmanjih štetnih posljedica.”

Uporaba sredstava za vezivanje

Članak 57.

„Sredstva za vezivanje dopušten je uporabiti radi:

1. sprječavanja otpora osobe ili odbijanja napada usmjerenog na policijskog službenika,
2. sprječavanja bijega osobe,
3. onemogućavanja samoozljeđivanja ili ozljeđivanja druge osobe.”

E. Pravilnik o načinu policijskog postupanja

59. Mjerodavne odredbe Pravilnika o načinu policijskog postupanja („Narodne novine” br. 81/2003) glase:

Uporaba sredstava prisile**Opće odredbe****Članak 30.**

„Policijski službenik smije uporabiti sredstva prisile iz razloga propisanih Zakonom o policiji, ako mjere upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh.

Policijski službenik u slučaju iz stavka 1. ovoga članka uporabit će ono sredstvo prisile koje će s najblažim posljedicama prema osobi prema kojoj postupaju jamčiti uspjeh policijskog posla.”

Članak 31.

„Policijski službenik će bez odgode pružiti prvu i organizirati liječničku pomoć vidljivo ozlijeđenoj osobi prema kojoj su uporabljena sredstva prisile.”

Uporaba tjelesne snage**Članak 32.**

„Policijski službenik ima pravo uporabiti tjelesnu snagu radi svladavanja otpora osobe koja remeti javni red i mir ili koju treba dovesti [pred nadležno tijelo], zadržati ili uhititi kao i radi odbijanja napada na sebe [policijskog službenika] ili drugu osobu ili na objekt ili prostor koji osigurava.

Uporabom tjelesne snage smatra se ... druge vještine obrane ili napada kojima se prisiljava na poslušnost osoba koja svojim postupkom onemogućava izvršenje policijskog posla ili napada ...

Policijski službenik dužan je prestati sa uporabom tjelesne snage kad prestane napad ili otpor.”

Uporaba sredstava za vezivanje**Članak 35.**

„Uporaba sredstava za vezivanje je ograničavanje pokretljivosti tijela ...

Policijski službenik uporabit će sredstva iz stavka 1. ovog članka na način da sredstvo za vezivanje neće nanijeti nepotrebne tjelesne ozljede vezanoj osobi.”

F. Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova

60. Odredbe mjerodavne Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova od 14. listopada 2000. s dodatnim izmjenama objavljenim u „Narodnim novinama” br. 17/2011 glase:

Članak 9.

„....

(2) U Ravnateljstvu policije ustrojavaju se sljedeće ustrojstvene jedinice:

...

6. Zapovjedništvo specijalne policije,

...

(3) Radom Ravnateljstva policije upravlja glavni ravnatelj policije ...

Članak 59.

„Zapovjedništvo specijalne policije zapovijeda i rukovodi ... ATJ ...

...

Zapovjedništvom specijalne policije zapovijeda zapovjednik koji je odgovoran glavnom ravnatelju policije.”

G. Zakon o obveznim odnosima

61. Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” br. 35/2005 i 41/2008) glasi kako slijedi:

Članak 1046.

„Šteta je ... povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).”

H. Zakon o sustavu državne uprave

62. Mjerodavna odredba Zakona o sustavu državne uprave („Narodne novine”) br. 150/2011, glase:

Članak 14.

„Štetu koja građaninu, pravnoj osobi ili drugoj stranci nastane nezakonitim ili nepravilnim radom tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u povjerenim im poslovima državne uprave, naknađuje Republika Hrvatska.”

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI MATERIJALI**A. Posjet Europskog Odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja 2007. godine**

63. Europski Odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja („CPT”) bio je u posjetu Hrvatskoj od 4. do 14. svibnja 2007. Mjerodavni dio njegova izvješća CPT/Inf (2008) 29 od 9. listopada 2008. glasi:

„2. Zlostavljanje

13. Na samom početku posjeta 2007., CPT-ovo izaslanstvo obaviješteno je o raznim mjerama koje je poduzelo Ministarstvo unutarnjih poslova kako bi konačno stalo na kraj zlostavljanju od strane policije. Posebice, donesene su upute kako bi se osiguralo da se policijsko osoblje strogo pridržava mjerodavnih zakona i propisa prilikom postupanja s osobama u pritvoru. Također su uloženi napor da se intenzivira stručno usavršavanje kako bi se poboljšao odnos policijskih službenika prema pritvorenim osobama. Ipak, informacije prikupljene tijekom posjeta ukazuju da je potrebno nastaviti s odlučnom akcijom u borbi protiv zlostavljanja od strane policije. **CPT preporuča da se svim policijskim službenicima dostavi jasna poruka o**

„nultoj toleranciji” zlostavljanja (bilo fizičke ili verbalne prirode), sa najviše razine i putem tekućih aktivnosti obuke. Policijsko osoblje također treba podsjetiti da ne treba koristiti više sile no što je potrebno da bi se osobe koje pokazuju nasilno i/ili nervozno ponašanje dovelo pod kontrolu, bilo za vrijeme privođenja ili dovođenja u pritvor; nakon što se takve osobe dovedu pod kontrolu, više ne može biti nikakvog opravdanja za njihovo udaranje.

14. Jednako tako je važno promicati kulturu poštovanja zakona, pri čemu se smatra neprofesionalnim – i nesigurnim sa stajališta putanje karijere – raditi i udruživati se s kolegama koje pribjegavaju zlostavljanju. To podrazumijeva postojanje jasne linije izvješćivanja, uključujući donošenje učinkovitih mjera zaštite od zviždača. Policijski službenici koji su ispitani o tome tijekom posjeta 2007. godine uglavnom su izjavili da bi obavijestili načelnika policijske postaje u kojoj se moguće zlostavljanje dogodilo ako bi imali razloga vjerovati da su kolege zlostavljale pritvorenu osobu, unatoč postojanju posebnih istražnih timova čiji je zadatak bio da se raspitaju o takvim slučajevima. **CPT preporuča da hrvatske vlasti uspostave, unutar policije, jasnu liniju izvješćivanja u svrhu informiranja o mogućem zlostavljanju (što podrazumijeva da je osoblje obvezno odmah prosljediti takve informacije nadležnim tijelima i službama).**

15. CPT također mora naglasiti da, ako pojava informacija koje ukazuju na zlostavljanje ne bude popraćena brzim i učinkovitim odgovorom, oni za koje se smatra da su zlostavljali osobe lišene slobode brzo će početi vjerovati da mogu činiti takva djela bez kažnjavanja.

Iz podataka prikupljenih tijekom posjeta 2007. godine, čini se da suci i tužitelji ne posvećuju uvijek dovoljno pozornosti navodima o zlostavljanju i često ništa ne poduzimaju. U najboljem slučaju, od načelnika policijske postaje u kojoj je bila pritvorena osoba koja navodi zlostavljanje zahtijevat će se pruži informacije o navodnom zlostavljanju. **CPT preporuča, kad god se pritvorena osoba izvedena pred suca navede zlostavljanje od strane policijskih službenika, da se ti navodi zabilježe u pisanom obliku, te da se odmah naredi forenzički liječnički pregled i podzumu potrebni koraci kako bi se osiguralo da se navodi propisno istraže. Takav postupak treba provesti neovisno o tome imaju li dotične osobe vidljive vanjske ozljede ili ne. Štoviše, čak i u nedostatku izričitog navoda o zlostavljanju, suci i tužitelji trebaju zauzeti proaktivni stav; primjerice, kad god postoje drugi razlozi za sumnju da je osoba mogla biti žrtva zlostavljanja, treba zatražiti forenzički liječnički pregled. Ako je potrebno, zakon treba izmijeniti na način da odražava ta načela.”**

B. Posjet CPT-a Hrvatskoj 2012. godine

64. CTP je bio u posjetu Hrvatskoj od 19. do 27. rujna 2012. Mjerodavni dio izvješća CPT/Inf (2014) 9 od 18. ožujka 2014. glasi kako slijedi:

„2. Zlostavljanje

Odbor preporuča da hrvatske vlasti ponove poruku da su svi oblici zlostavljanja (bilo u vrijeme privođenja ili prijevoza ili za vrijeme naknadnog ispitivanja) apsolutno zabranjeni, te da će se počinitelji zlostavljanja i oni koji potiču ili uvjetuju takve postupke odgovarajuće kazniti.

4. Uvjeti pritvora

23. Stupanjem na snagu ZKP-a 2009. godine, jedinice za zadržavanje i prepratu sada su primarni objekti za držanje osumnjičenika za počinjenje kaznenih djela preko noći i za boravak od više od 24 sata. Jedinica za zadržavanje i prepratu Oranice služila je kao glavni objekt za provedbu zakona u Zagrebačkoj županiji u kojem se drže osumnjičenici i nudila je smještaj dobrog standarda. Svaka od deset soba bila je veličine oko 30 m², te je mogla smjestiti do šest osoba. U tu su svrhu bile opremljene s dva duga podnožja i madracima/pokrivačima. Sobe su imale pristup prirodnom svjetlu, dovoljnom umjetnom svjetlu i ventilaciji te su imale funkcionalno zvono za pozivanje. Sve su sobe bile pod nadzorom CCTV-a. Pritvorenim osobama bile su osigurane osnovne higijenske potrepštine i mogle su pristupiti sobi s tušem i toaletu na zahtjev. Međutim, nije bilo objekta za vježbanje na svježem zraku, iako bi bilo moguće napraviti takav objekt s obzirom da se pritvorska jedinica nalazila na velikom, sigurnom policijskom kompleksu. **CPT preporuča da hrvatske vlasti poduzmu potrebne korake kako bi osigurale vježbe na otvorenom svim osobama koje su u policijskom pritvoru dulje od 24 sata.**

24. Kao što je već prethodno navedeno, osobe lišene slobode od strane policijskih službenika obično su u policijskim postajama zadržavane u privremenom smještaju za zadržavanje prije premještanja u nadležnu jedinicu za zadržavanje i pritvor ili upravni centar za zadržavanje. Privremene sobe koje je izaslanstvo posjetilo imale su niz nedostataka kao što je ograničen pristup prirodnom svjetlu i slabo umjetno svjetlo (u VIII. policijskoj postaji Zagreb odnosno policijskoj postaji Petrinja) te neadekvatna ventilacija (u VIII., VII, IV. policijskoj postaji Zagreb i policijskoj postaji Petrinja). **Treba poduzeti korake za otklanjanje tih nedostataka.**

Svaka soba opremljena je malom drvenom klupom i plastičnom stolicom te se može smatrati prihvatljivom za boravak od nekoliko sati. Međutim, neke od privremenih soba su neadekvatne za uporabu kao smještaj za noćenje zbog svoje ograničene veličine (npr. samo 4 m² u VIII. policijskoj postaji Zagreb i policijskoj postaji Petrinja). Unatoč tome, iz registara o pritvoru bilo je razvidno da osobe povremeno zadržavane preko noći u takvim sobama.

CPT preporuča da hrvatske vlasti poduzmu potrebne korake kako bi osigurale da se privremene sobe manje od 5 m² nikada ne koriste kao smještaj za noćenje i da se osobama koje se zadržava preko noći u većim privremenim soba osiguraju madraci i pokrivači.

25. Niz osoba koje su se susrele s izaslanstvom, a koje su nedavno zadržane u različitim policijskim postajama, žalilo se da nisu dobile nikakvu hranu iako su zadržane na tim mjestima nekoliko sati. CPT navodi da u skladu s odgovarajućim Pravilnikom pritvorene osobe dobivaju tri obroka dnevno nakon premještanja jedinicu za zadržavanje i preprat. Ipak, osobe se mogu držati u policijskim postajama do 24 sata (ili 48 sati u slučaju stranih državljana koji borave nepropisno), a za to vrijeme bi im trebalo biti ponuđeno nešto za jesti i piti u redovitim razmacima. **CPT preporuča da hrvatske vlasti poduzmu potrebne korake kako bi osigurale da se osobama zadržanim u policijskim postajama više od nekoliko sati osigura hrana.”**

PRAVO

I. NAVODNE POVREDE ČLANKA 3. KONVENCIJE

65. Podnositelj zahtjeva prigovarao je na zlostavljanje prilikom uhićenja i policijskog zadržavanja, te nedostatak učinkovite istrage u tom pogledu. Pozvao se na članak 3. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.”

A. Dopuštenost

1. Primjenjivost članka 3. Konvencije

(a) Tvrđnje stranaka

66. Vlada je iznijela tvrdnju da ozljede koje je podnositelj zahtjeva zadobio tijekom uhićenja 29. listopada 2008. nisu dosegle minimalnu razinu težine iz članka 3. Konvencije. Posebice, Vlada je naglasila da je podnositelj zahtjeva bio mlad i jak čovjek i da je već nekoliko puta bio ozlijeđen u svom životu, što ga je svakako trebalo učiniti tolerantnijim na bol. Prema tome, ozljede koje je zadobio tijekom uhićenja, za koje je primio brzu liječničku pomoć, nisu mu mogle izazvati patnju koja doseže minimalnu razinu težine iz članka 3. Konvencije.

67. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je pretrpio ozbiljno zlostavljanje od strane policije te da je zadobio brojne ozljede na glavi i tijelu. Stoga smatra da su Vladine tvrdnje bile potpuno neprimjerene i pogrešne.

(b) Ocjena Suda

68. Sud ponavlja da zlostavljanje mora postići minimalnu razinu težine kako bi bilo obuhvaćeno člankom 3. Ocjena tog minimalnog stupnja je relativna: ona ovisi o svim okolnostima predmeta, kao što su narav i kontekst postupanja, njegovo trajanje, tjelesne i duševne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi predmete *Costello-Roberts protiv Ujedinjene Kraljevine*, 25. ožujka 1993., stavak 30., Serija A br. 247-C i *Jalloh protiv Njemačke* [GC], br. 54810/00, stavak 67., ECHR 2006-IX).

69. Sud je presuđivao da je postupanje „nečovječno” jer je, *inter alia*, bilo učinjeno s umišljajem, primijenjeno satima bez prestanka i uzrokovalo stvarne tjelesne povrede ili snažno fizičko ili psihičko trpljenje (*Labita protiv Italije* [GC], br. 26772/95, stavak 120., ECHR 2000-IV). Postupanje se smatra „ponižavajućim” ako je u žrtvama pobudilo osjećaj straha, tjeskobe ili podređenosti koji ih mogu poniziti i omalovažiti, te ako je

moglo slomiti njihov tjelesni ili moralni otpor (vidi, na primjer, *Stanev protiv Bugarske* [GC], br. 36760/06, stavak 203., ECHR 2012.).

70. Kad je osoba ozlijeđena dok je u pritvoru ili se na drugi način nalazi pod kontrolom policije, svaka takva ozljeda dovodi do jake presumpcije da je ta osoba bila podvrgnuta zlostavljanju, zbog čega se postavlja pitanje na temelju članka 3. Konvencije (vidi, *inter alia*, *Butolen protiv Slovenije*, br. 41356/08, stavak 84., 26 travnja 2012.).

71. Sud bilježi da je neosporno da je podnositelj zahtjeva doista zadobio ozljede tijekom susreta s policijom u kontekstu njegova uhićenja. Te ozljede, poduprte raspoloživim liječničkim dokazima, posebice uključuju kontuzije glave, nosa i ramena i lom nosa (vidi stavke 21. i 34. ove presude). Sud ih smatra dovoljno ozbiljnim da ulaze u opseg članka 3. Konvencije (usporedi na primjer, *Assenov i drugi protiv Bugarske*, 28. listopada 1998., stavak 95., *Izvjješća o presudama i odlukama 1998-VIII*; i *Nikiforov protiv Rusije*, br. 42837/04, stavak 46., 1. srpnja 2010.).

72. Sukladno tome, Sud odbija Vladin prigovor.

2. Poštivanje pravila o šest mjeseci

(a) Tvrdnje stranaka

73. Vlada je istaknula da je podnositelj zahtjeva po prvi put podnio prigovor pred domaćim vlastima u siječnju 2012. godine u vezi s navodnim zlostavljanjem od strane policije u razdoblju između 29. i 31. listopada 2008. godine. Osim toga, tijekom naknadne istrage povodom njegovih prigovora, nikada se nije raspitivao o stanju predmeta, a svoj zahtjev Sudu podnio je godinu i pol dana nakon otvaranja istrage o njegovim prigovorima.

74. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da su domaće vlasti bile dužne pokrenuti službenu istragu okolnosti njegovog predmeta bez obzira na bilo kakav službeni prigovor s njegove strane. On je također naglasio da je u čitavom razdoblju nakon uhićenja i navodnog zlostavljanju bio pod kontrolom domaćih vlasti. U tim je okolnostima on ipak podnio službenu kaznenu prijavu unutar rokova predviđenih mjerodavnim domaćim pravom. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nije mogao nastati nikakav problem u vezi sa šestomjesečnim rokom s obzirom da je istraga na domaćoj razini konačno završena odbacivanjem njegove kaznene prijave 3. ožujka 2014.

(b) Ocjena Suda

75. Sud ponavlja da šestomjesečni rok predviđen člankom 35. stavkom 1. Konvencije ima niz ciljeva. Njegova primarna svrha je osigurati pravnu sigurnost na način da predmeti u kojima se otvaraju pitanja o Konvenciji budu ispitani u razumnom roku, te spriječiti vlasti i druge osobe kojih se to tiče da budu u dugotrajnoj neizvjesnosti (vidi *Sabri Güneş protiv Turske* [VV], br. 27396/06, stavak 39., 29. lipnja 2012.; i *El Masri protiv „bivše*

jugoslavenske Republike Makedonije” [GC], br. 39630/09, stavak 135., ECHR 2012.).

76. U pravilu šestomjesečni rok teče od datuma donošenja konačne odluke nakon iscrpljenja domaćih pravnih sredstava. Međutim, kada je već od samoga početka jasno da ne postoji djelotvorno pravno sredstvo, taj rok teče od datuma radnji ili mjera koje su predmet prigovora. Članak 35. stavak 1. ne smije se tumačiti na način da zahtijeva od podnositelja zahtjeva da podnese Sudu prigovor prije nego što se njegov položaj u vezi s predmetnim pitanjem ne riješi na domaćoj razini. Kada, prema tome, podnositelj zahtjeva ima na raspolaganju očigledno postojeće pravno sredstvo i tek kasnije postane svjestan okolnosti koje to pravno sredstvo čine nedjelotvornim, Sud smatra da je sukladno smislu članka 35. stavka 1. da šestomjesečni rok teče od datuma kada je podnositelj zahtjeva postao svjestan ili je trebao postati svjestan tih okolnosti (vidi *Keenan protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 27229/95, 22. svibnja 1998. i *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 46477/99, 7. lipnja 2001.); i *Mocanu i ostali protiv Rumunjske* [GC], br. 10865/09, 45886/07 i 32431/08, stavci 259.-260., ECHR 2014. (izvadci).

77. Sud je već presudio da, u slučajevima koji se tiču istrage zlostavljanja, obveza revnosti koje su se podnositelji zahtjeva dužni pridržavati sadrži dva različita ali usko povezana aspekta: s jedne strane, podnositelji zahtjeva moraju što prije kontaktirati domaće vlasti u vezi s napretkom u istrazi - što podrazumijeva potrebu da im se revno javljaju, jer svaki rizik odgađanja kompromitira učinkovitost istrage - i, s druge strane, oni moraju promptno podnijeti svoj zahtjev Sudu čim postanu svjesni ili su trebali postati svjesni da istraga nije učinkovita (vidi prethodno citirani predmet *Mocanu i drugi*, stavak 264.).

78. Prvi aspekt dužnosti revnosti - to jest, obveza da se žurno kontaktiraju domaće vlasti - mora se ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta. U tom pogledu, Sud je presudio da odgađanje podnositelja zahtjeva da podnese prigovor nije odlučujuće ako su vlasti trebale biti svjesne da je pojedinac mogao biti podvrgnut zlostavljanju - posebice u slučaju napada koji su se dogodili u prisutnosti policijskog službenika - budući da je dužnost tijela da obave istragu javlja čak i u nedostatku izričitog prigovora (vidi *Velev protiv Bugarske*, br. 43531/08, stavci 59.-60., 16. travnja 2013.). Takva odgoda ne utječe na dopuštenost zahtjeva niti ako je podnositelj zahtjeva bio u posebno ranjivoj situaciji, uzimajući u obzir složenost predmeta i prirodu navodnih kršenja ljudskih prava o kojima se radi, i gdje je bilo razumno da podnositelj zahtjeva pričekava razvoj događaja koji bi mogao riješiti ključna činjenična ili pravna pitanja (vidi prethodno citirani predmet *El Masri*, stavak 142.).

79. S obzirom na drugi aspekt ove dužnosti revnosti - to jest, dužnosti podnositelja zahtjeva da podnese zahtjev Sudu čim shvati, ili je trebao shvatiti, da istraga nije učinkovita - Sud je naveo da pitanje utvrđivanja

točnog trenutka u kojem se ta faza dogodila nužno ovisi o okolnostima predmeta i da ga je teško precizno odrediti (vidi *Nasirkhayeva protiv Rusije* (odl.), br. 1721/07, 31. svibnja 2011.). Posebice, Sud smatra da je neophodno da osobe koje žele podnijeti tužbu zbog neučinkovitosti ili nedostatka istrage pred Sudom nepotrebno ne odgađaju podnošenje svog zahtjeva. Međutim, sve dok postoji određena razina svrhovitog kontakta s vlastima u pogledu prigovora i zahtjeva za informacijama, ili pak dok ima određenih naznaka ili stvarne mogućnosti napretka u istražnim radnjama, pitanje nepotrebno odgađanja od strane podnositelja zahtjeva u pravilu se neće otvoriti (vidi prethodno citirani predmet *Mocanu i ostali*, stavak 269.).

80. Sud u ovome predmetu bilježi da je nakon uhićenja podnositelja zahtjeva bilo jasnih naznaka o mogućnosti da je nad njim izvršeno nasilje. Posebice, vlasti su morale biti upozorene na takvu mogućnost na temelju liječničkog pregleda podnositelja zahtjeva u policijskoj postaji 29. listopada 2008. (vidi stavak 21. ove presude), kao i izjave podnositelja zahtjeva istražnom sucu 30. listopada 2008., u kojoj se žalio da je ozlijeđen te je naveo da je odbio liječničku pomoć kako bi izišao iz policijske postaje u najkraćem mogućem roku (vidi stavak 30. ove presude). Slično tome, nalazi nakon liječničkog pregleda podnositelja zahtjeva u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu od 3. studenoga 2008. trebali su vlasti upozoriti na moguću uporabu sile protiv podnositelja zahtjeva (vidi stavke 33.-34. ove presude).

81. U tim okolnostima, čak i bez izričitog prigovora podnositelja zahtjeva, dužnost da se provede istraga pojavila se već u toj ranoj fazi. To je zbog toga što članak 3. Konvencije zahtijeva službenu istragu u predmetima u kojima postoje dovoljno jasne naznake da se zlostavljanje moglo dogoditi (vidi *Members of the Gldani Congregation of Jehovah's Witnesses i drugi protiv Gruzije*, br. 71156/01, stavak 97., 3. svibnja 2007.; i *Hassan protiv Ujedinjene Kraljevine* [GC], br. 29750/09, stavak 62., ECHR 2014.). Dalje vidi, *J.L. protiv Latvije* (br. 23893/06, stavci 11.-13. i 73.-75., 17. travnja 2012.) gdje je nastala obveza da se provede istraga, *inter alia*, na temelju činjenica navedenih u prigovorima podnositelja zahtjeva tijekom kaznenog postupka protiv njega; i *Pădureț v. Moldova* (br. 33134/03, stavci 63.-64., 5. siječnja 2010.) gdje se pojavila dužnost promptne istrage na temelju liječničkog pregleda podnositelja zahtjeva kojim je otkrivena mogućnost zlostavljanja.

82. Prema tome, iako je istina da se podnositelj zahtjeva počeo raspitivati o poduzetim mjerama u vezi s njegovim navodnim zlostavljanjem od strane policije u listopadu 2011. godine, a potom podnio službenu kaznenu prijavu u veljači 2012. godine, Sud ne nalazi ovu odgodu odlučujućom s obzirom da su domaće vlasti bile dovoljno svjesne mogućnosti da je bio podvrgnut zlostavljanju i bile su dužne istražiti mogućnost da je bio zlostavljan (vidi prethodno citirani predmet *Velev*, stavak 59.; i prethodno citirani predmet *Mocanu i drugi*, stavak 265.). S tim u vezi, Sud je već potvrdio da psihološki učinci zlostavljanja naneseni od

strane predstavnika države također mogu ugroziti sposobnost žrtava da se žale na pretrpljeno zlostavljanje, pa tako mogu predstavljati značajnu prepreku pravu na obeštećenje žrtava mučenja i drugih zlostavljanja. Takvi čimbenici mogu imati takav učinak na žrtvu koji je onemogućuje u tome da poduzme potrebne korake kojima bi bez odgode pokrenula postupak protiv počinitelja (vidi prethodno citirani predmet *Mocanu i drugi*, stavak 274.).

83. Sud nadalje bilježi da je u veljači 2012. godine, ubrzo nakon što je saznao da vlasti nisu pokrenule istragu o navodnom zlostavljanju, podnositelj podnio službenu kaznenu prijavu (vidi stavak 44. ove presude). Ove uvjerljive tvrdnje o zlostavljanju pokreću daljnju istragu vlasti o predmetu podnositelja zahtjeva, a time i oživljavanje njihove postupovne obveze na temelju članka 3. Konvencije (vidi *Brecknell protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 32457/04, stavci 70.-71., 27. studenoga 2007.; i, suprotno tome, *Finozhenok protiv Rusije* (odl.), br. 3025/06, 31. svibnja 2011.). U tom je trenutku bilo dovoljno opipljivih naznaka da istraga napreduje s obzirom da je podnositelj 20. veljače 2012. obaviješten o tijeku istrage tijekom koje je poduzeto nekoliko istražnih radnji (vidi stavke 45. i 46. ove presude). Doista, konačna odluka o službenoj prijavi podnositelja zahtjeva donesena je 3. ožujka 2014. (vidi stavak 46. ove presude), dok je on već 6. svibnja 2013. podnio zahtjev Sudu.

84. U tim okolnostima, Sud smatra da zahtjev nije podnesen izvan roka. Vladin se prigovor stoga mora odbaciti.

3. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava

(a) Tvrdnje stranaka

85. Vlada tvrdi da je zahtjev bio preuranjen s obzirom da je parnični postupak podnositelja zahtjeva za naknadu štete protiv države, zbog navodnog zlostavljanja od strane policije, još uvijek bio u tijeku.

86. Podnositelj zahtjeva tvrdi, ističući da su domaće vlasti bile dužne provesti službenu učinkovitu istragu njegovih navoda o zlostavljanju, da parnični postupak koji je bio u tijeku nije imao utjecaja na dopuštenost njegovog zahtjeva.

(b) Ocjena Suda

87. Sud ponavlja da je prvo na nacionalnim tijelima da isprave svaku navodnu povredu Konvencije. Međutim, u slučajevima namjernog zlostavljanja od strane predstavnika države protivno članku 3., Sud je utvrdio da su potrebne dvije mjere kako bi se osigurala dostatna zadovoljština. Prvo, državna tijela moraju provesti temeljitu i učinkovitu istragu koja može dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih. Drugo, kada je to prikladno, obvezna je dodjela naknade podnositelju zahtjeva, ili, barem mogućnost traženja i dobivanja naknade za štetu koju je podnositelj zahtjeva pretrpio kao rezultat zlostavljanja (vidi *Gäfgen protiv*

Njemačke [GC], br. 22978/05, stavak 116., ECHR 2010.; i *Razzakov protiv Rusije*, br. 57519/09, stavak 50., 5. veljače 2015.).

88. U slučajevima namjernog zlostavljanja od strane predstavnika države, kršenje članka 3. ne može se ispraviti samo dodjeljivanjem naknade žrtvi jer, ako bi vlasti mogle ograničiti svoju reakciju na incidente namjernog zlostavljanja od strane predstavnika države na puko plaćanje naknade, ne trudeći se pritom dovoljno da se odgovorne osobe progone i kazne, u nekim bi se slučajevima moglo dogoditi da službenici države praktički nekažnjeno zloupotrebjavaju prava onih koji se nalaze pod njihovom kontrolom, a opća zakonska zabrana mučenja, te nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, unatoč svome temeljnom značaju, bila bi nedjelotvorna u praksi (vidi prethodno citirani predmet *Gäfgen*, stavak 119.; *Vladimir Romanov protiv Rusije*, br. 41461/02, stavak 78., 24. srpnja 2008.; i prethodno citirani predmet *Razzakov*, stavak 50.).

89. U tim okolnostima, Sud smatra da parnični postupak podnositelja zahtjeva nema značajan utjecaj na dopuštenost njegovog zahtjeva Sudu.

90. Sud stoga odbija Vladin prigovor.

4. Zaključak

91. Sud primjećuje da zahtjev podnositelja nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Proceduralni aspekt članka 3. Konvencije

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

92. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da nije bilo učinkovite istrage njegovog navodnog zlostavljanja od strane policije 29. i 30. listopada 2008. Posebice, on je bio potpuno isključen iz postupka istrage i zapravo nije bilo nikakvog dokaza da su poduzete sve učinkovite mjere da se istraže njegove pritužbe. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, to je bilo očito iz činjenice da je Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu odbacilo njegovu kaznenu prijavu isključivo na temelju pisanog materijala, koji su pribavljeni bez njegova znanja i sudjelovanja. Istovremeno, nisu bili ispitani nikakvi svjedoci i nikakve daljnje istražne radnje nisu bile poduzete. Isto tako, s obzirom na samu prirodu interne ocjene policije o zakonitosti uporabe sile nije se moglo reći da je takav postupak bio usmjeren na otkrivanje i kažnjavanje odgovornih, kako se to zahtijeva na temelju postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.

(ii) Vlada

93. Vlada je iznijela tvrdnju da je uporaba sile protiv podnositelja zahtjeva tijekom uhićenja bila brzo, učinkovito i neovisno ocijenjena od strane nadležnih tijela; to jest zapovjednika Specijalne policije i glavnog ravnatelja policije. Nadalje, Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu također je provelo učinkovitu istragu njegovih navoda o zlostavljanju i utvrdilo da protiv njega nije počinjeno nijedno kazneno djelo.

(b) Ocjena Suda*(i) Opća načela*

94. Kada postoji zahtjev o kojemu se može raspravljati ili vjerodostojna tvrdnja da je pojedinac pretrpio ozbiljno zlostavljanje od strane policije protivno članku 3., ta odredba, zajedno s pozitivnom obvezom države da na temelju članka 1. Konvencije „osigura svakom unutar svog područja nadležnosti prava i slobode definirane ... Konvencijom”, implicitno zahtijeva da se provede učinkovita službena istraga. Ta istraga mora moći dovesti do otkrivanja i kažnjavanja odgovornih. Kad to ne bi bilo tako, opća zakonska zabrana mučenja, te nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, unatoč svome temeljnom značaju, bila bi nedjelotvorna u praksi i u nekim bi se slučajevima moglo dogoditi da službenici države praktički nekažnjeno zloupotrebjavaju prava onih koji se nalaze pod njihovom kontrolom (vidi, između mnogo drugih izvora prava, prethodno citirani predmet *Gäfgen*, stavak 117., i prethodno citirani predmet *El-Masri*, stavak 182.; te prethodno citirani predmet *Mocanu i drugi*, stavak 317.).

95. Obveza provesti istragu nije obveza rezultata nego sredstava: (vidi *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 46477/99, stavak 71., ECHR 2002-II). Da bi istraga bila djelotvorna, općenito se može smatrati potrebnim da i osobe nadležne za provođenje istrage, i one koje ju provode, budu neovisne od onih koje su sudjelovale u događajima (vidi *Barbu Anghelescu protiv Rumunjske*, br. 46430/99, stavak 66., 5. listopada 2004.; i *Gharibashvili protiv Gruzije*, br. 11830/03, stavak 61., 29. srpnja 2008.). To ne znači samo nepostojanje hijerarhijske ili institucionalne veze, nego i praktičnu neovisnost (vidi prethodno citirani predmet *Mocanu i ostali*, stavak 320.; i, *mutatis mutandis*, *Mustafa Tunç i Fecire Tunç protiv Turske* [GC], br. 24014/05, stavak 177., 14. travnja 2015.).

96. Istraga također mora biti temeljita. To znači da vlasti uvijek moraju ulagati ozbiljne napore kako bi utvrdile što se dogodilo i da se, kad je riječ o zatvaranju istrage, ne bi smjele oslanjati na brzoplete ili neutemeljene zaključke, niti bi na takvim zaključcima smjele temeljiti svoje odluke (vidi *Mikheyev protiv Rusije*, br. 77617/01, stavak 108., 26. siječnja 2006.; u *Durđević protiv Hrvatske*, br. 52442/09, stavak 84., ECHR 2011.). Istraga mora moći dovesti do utvrđenja činjenica predmeta te otkrivanja i kažnjavanja odgovornih. Vlasti su morale poduzeti razumne korake koji su

im bili dostupni kako bi osigurale dokaze o incidentu, uključujući, *inter alia*, svjedočenje očevidaca, forenzičke dokaze, i tako dalje. Svaki nedostatak istrage koji umanjuje mogućnost da se kroz nju utvrdi uzrok smrti ili odgovorna osoba može predstavljati rizik da ovaj standard neće biti zadovoljen (vidi prethodno citirani predmet *El-Masri*, stavak 183.; prethodno citirani predmet *Mocanu i drugi*, stavak 322.; i, *mutatis mutandis*, prethodno citirani predmet *Mustafa Tunç i Fecire Tunç*, stavci 172.-174.).

(ii) *Primjena ovih načela na ovaj predmet*

97. Sud je već utvrdio da su okolnosti predmeta podnositelja zahtjeva dovele do obveze da se provede istraga u vezi s njegovim navodnim zlostavljanjem od strane policije (vidi stavke 71., 80.-81. ove presude).

98. Sud primjećuje da je u početku jedina istraga o uporabi sile od strane ATJ tima tijekom uhićenja podnositelja zahtjeva provedena unutar zapovjednog lanca Specijalne policije. Posebice, jedan od pripadnika ATJ koji je izvršio uhićenje izvijestio je o tome svog nadređenog, zapovjednika ATJ (vidi stavak 36. ove presude); a potom je o tome dalje izvijestio svog nadređenog, zapovjednika Specijalne policije (vidi stavak 37. ove presude). Konačnu ocjenu zakonitosti uporabe sile izvršio je glavni ravnatelj policije na temelju tih izvješća (vidi stavak 38. ove presude). Međutim, glavni ravnatelj policije bio je najviši nadzorni policijski službenik u internoj policijskoj hijerarhiji Specijalne policije (vidi stavak 60. ove presude) i, djelujući u tom svojstvu, dao je nalog za raspoređivanje ATJ tima radi uhićenje podnositelja zahtjeva (vidi stavak 11. ove presude).

99. Iz toga slijedi da su početne istražne radnje provedene samo unutar zapovjednog lanca iste policijske jedinice koja je bila umiješana u incident, bez osiguranja vanjske nepristrane procjene (usporedi, na primjer, *Rehbock protiv Slovenije*, br. 29462/95, stavak 74., ECHR 2000-XII; i *Eremiášová i Pechová protiv Češke Republike*, br. 23944/04, stavak 155., 16. veljače 2012.). Takva istraga stoga nije ispunila zahtjeve hijerarhijske, institucionalne i praktične neovisnosti onih koji provode istragu od onih upletenih u događaje (vidi stavak 95. ove presude; usporedi *Scavuzzo-Hager i drugi protiv Švicarske*, br. 41773/98, stavi 81.-82., 7. veljače 2006.).

100. Sud nadalje primjećuje da je na temelju mjerodavnog domaćeg prava u konačnici nadležno državno odvjetništvo bilo odgovorno za provedbu službene učinkovite istrage okolnosti navodnog zlostavljanja podnositelja zahtjeva (vidi stavke 55. i 56. ove presude). Stoga je Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu, kao nadležno tijelo u predmetu, bilo dužno osigurati da se provede učinkovita istraga i da se pribave potrebni dokazi, kao, primjerice, otkrivanje navodnih počinitelja.

101. Međutim, Sud u ovome predmetu bilježi da je i Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu također nedostajala potrebna transparentnost i vanjski dojam neovisnosti (vidi, na primjer, *Matko protiv Slovenije*, br. 43393/98, stavak 90., 2. studenoga 2006.). U tom pogledu,

Sud primjećuje da su središnja platforma za njegovu odluku da odbaci kaznenu prijavu podnositelja zahtjeva bila izvješća koja je dostavio glavni ravnatelj policije i pisana izvješća koja su dostavili policijski inspektori M.A. i M.M., koji su također bili umiješani u navodno zlostavljanje podnositelja zahtjeva tijekom njegova boravka u policijskoj postaji (vidi stavak 46. ove presude, i usporedi prethodno citirani predmet *Eremiášová i Pechová*, stavak 159.).

102. Istovremeno, Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu nije poduzelo neovisne korake; kao, primjerice, da pokuša otkriti policijske službenike ATJ koji su sudjelovali u uhićenju, te ispita podnositelja zahtjeva i umiješane policijske službenike. Čak nije razmotrilo ispitivanje liječnika koji je pregledao podnositelja zahtjeva u relevantno vrijeme i naložiti neovisan i temeljiti liječnički pregled ozljeda podnositelja zahtjeva. Umjesto toga, ograničilo je svoje ispitivanje na liječničku dokumentaciju podnositelja zahtjeva i dokumente iz kaznenog postupka protiv njega, što očito nije bilo dovoljno da bi se rasvijetlile sve relevantne okolnosti zlostavljanja podnositelja zahtjeva (usporedi prethodno citirani predmet *Gharibashvili*, stavak 73.).

103. S obzirom na ovakvu pozadinu, može se zaključiti da ne postoje nikakve naznake da su domaće vlasti na bilo koji način bile spremne istinski i neovisno istražiti okolnosti navodnog zlostavljanja podnositelja zahtjeva od strane policije (vidi prethodno citirani predmet *Matko*, stavak 90.).

104. Sud stoga nalazi da istraga u vezi s navodima podnositelja zahtjeva o zlostavljanju od strane policije nije bila u skladu sa zahtjevima Konvencije u pogledu neovisnosti i učinkovitosti.

105. Stoga je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.

2. Materijalni aspekt članka 3. Konvencije

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

106. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da nema sumnje da je bio teško zlostavljan od strane policije tijekom uhićenja 29. listopada 2008. i kasnijeg boravka u pritvoru. To je potvrđeno dostupnim liječničkim nalazima i od strane nekoliko svjedoka koji su se usmeno očitovali tijekom parničnog postupka koji je podnositelj zahtjeva pokrenuo protiv države. To je također bilo razvidno iz fotografija snimljenih od strane medija u relevantno vrijeme, kao i činjenice da je njegova odjeća bila natopljena krvlju nakon njegova uhićenja.

107. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nije bilo potrebe rasporediti tim ATJ za njegovo uhićenje jer je bio pod stalnim nadzorom policije i policija je bila dobro upoznata s njegovom rutinom. Stoga je bilo

nepotrebno da tim ATJ uleti u njegov stan jer je to također ozbiljno uznemirilo njegovu baku i sestru. Također nije bilo nikakve neodgovorne žurnosti da glavni ravnatelj policije izda usmeni nalog za njegovo uhićenje. Sve u svemu, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ponašanje policije ukazalo je na loše pripremljenu i vođenu akciju njegova uhićenja.

108. Podnositelj zahtjeva naglasio je da je službena verzija njegovih ozljeda, prema kojoj je on udario licem o stol dok su ga pripadnici ATJ privodili, bila potpuno nesuvisla i neuvjerljiva. To je zbog toga što je zadobio ozljede koje se obično pojavljuju nakon premlaćivanja, ali zbog nepostojanja kaznene istrage u vezi s njegovim prigovorima, on nije bio u mogućnosti dobiti izvješće sudskomedicinskog vještaka da to potvrdi. U svakom slučaju, on je bio dobrog zdravlja prije intervencije policije, koja je tvrdila da je zadobio ozljede tijekom uhićenja. Podnositelj zahtjeva objasnio je da je istina da je izjavio istražnom sucu da je pao, ali to je samo zato što su ga policijski službenici uputili da to kaže ako želi biti pušten iz pritvora. Međutim, potpuno je nelogično da bi se pripadnici ATJ borili s njim ili primjenjivali neke tehnike bacanja kad su svi nosili automatske puške u rukama. Štoviše, pripadnik ATJ koji je izvršio uhićenje naveo je u svom izvješću da je podnositelj zahtjeva bio povučen na tlo, a ne da je sam pao.

109. Nadalje, podnositelj zahtjeva tvrdio je da je bilo neuvjerljivo da je bio držan u kombiju na parkiralištu policijske postaje u razdoblju od 18:45 sati do 20:30 sati. U stvari, on je bio odveden u blizinu rijeke i zlostavljan, što potvrđuje i činjenica da policija nije imala nikakvih saznanja o tome gdje se on nalazio u tom razdoblju njegova pritvaranja. Kada je stigao u policijsku postaju, bio je prisiljen sjediti na stolcu dvadeset i četiri sata, te nije dobio nikakvu priliku za odmor niti je dobio ikakvu hranu ili piće. U stvari, jedina hrana koju je primio bio je sendvič dobiven u JZP-u, ali u to vrijeme je osjećao jaku bol u čeljusti i nije mogao jesti. Podnositelj zahtjeva također je tvrdio da je u policijskoj postaji bio pretučen čvrsto vezan za stolac koji mu je također prouzročio određene ozljede. U tom smislu, istaknuo je da na liječničkom pregledu u relevantno vrijeme nisu zabilježene sve njegove ozljede, poput ozljeda testisa koje je također pretrpio tijekom zlostavljanja.

(ii) Vlada

110. Vlada je tvrdila da su navodi podnositelja zahtjeva o zlostavljanju od strane policije potpuno neutemeljeni i nepotkrijepljeni. Te se tvrdnje nisu temeljile na raspoloživim dokazima. Posebice, na dostupnim fotografijama odjeće podnositelja zahtjeva bilo je vidljivo samo nekoliko mrlja od krvi te nisu ukazivale na to da mu je odjeća bila natopljena krvlju. Slično tome, izjava pomagača podnositelja zahtjeva u parničnom postupku bila je neutemeljena i kontradiktorna, jer je gotovo nevjerojatno da je mogao vidjeti podnositelja zahtjeva u policijskoj postaji.

111. Vlada smatra da je bilo opravdano rasporediti pripadnike ATJ da izvrše uhićenje podnositelja zahtjeva jer su obavještajni podaci dostupni u to vrijeme sugerirali da je povezan s vrlo opasnom skupinom međunarodnih kriminalaca. U tim okolnostima, bilo je razumno promptno djelovati i izvršiti uhićenje na temelju usmenog naloga bez pisanog plana djelovanja.

112. Što se tiče ozljeda koje je podnositelj zahtjeva pretrpio tijekom uhićenja, Vlada je iznijela tvrdnju da su te ozljede posljedica nezgode koja se dogodila njegovim padom na tlo tijekom kojeg je udario glavom o stol. Iako su relevantni dokumenti koji se odnose na raspoređivanja ATJ radi uhićenja podnositelja zahtjeva bili povjerljivi, Vlada smatra da je neklasificirani materijal dovoljno pokazivao da je pad bio rezultat primjene zahvata „čišćenja“ od strane pripadnika ATJ, koja je bila izazvana opiranjem podnositelja zahtjeva uhićenju.

113. Prema mišljenju Vlade, navodi podnositelja zahtjeva o zlostavljanju od strane pripadnika ATJ tijekom njegovog dovođenja u policijsku postaju neuvjerljivi su s obzirom da ni policijski inspektori niti liječnik koji je pregledao podnositelja zahtjeva u policijskoj postaji nisu napomenuli da je bio moker od navodnog uranjanja u vodu. U svakom slučaju, pripadnici ATJ bili su samo snage koje su izvršile uhićenje, a ne istražitelji zločina, pa nisu imali potrebu upotrijebiti silu kako bi prisilili podnositelja da prizna neka kaznena djela.

114. Nadalje, Vlada je tvrdila da nema dokaza da je podnositelj zahtjeva bio zlostavljan od strane policije u policijskoj postaji. To također proizlazi iz činjenice da je policija zatražila intervenciju hitne službe, što sigurno ne bi učinila da je doista zlostavljala podnositelja zahtjeva kako je on naveo. Štoviše, u policijskoj postaji podnositelj zahtjeva držan je u odgovarajućim objektima. Iako je istina da nije bio odveden u pritvorsku jedinicu da se odmori tijekom razdoblja od dvadeset četiri sata, to nije učinjeno s namjerom da ga se zlostavlja. Jedini razlog tome je činjenica da je u relevantno vrijeme istraga još bila u tijeku i da je njegovo prisustvo u policijskoj postaji bilo potrebno. Štoviše, tijekom svog boravka u policijskoj postaji nije isticao nikakve prigovore niti postavljao posebne zahtjeve te je samo jednom ili dva puta koristio toalet.

115. Vlada je smatrala da je izjava podnositelja zahtjeva, koju je dao istražnom sucu i u kojoj navodi da je želio napustiti policijsku postaju što je moguće prije, nelogična jer bi se moglo opravdano očekivati od nekoga tko je pretrpio takve teške ozljede, kao one koje podnositelj zahtjeva navodi, da zatraži liječnički pregled. Međutim, kad ga je pregledao liječnik u policijskoj postaji podnositelj zahtjeva izričito je odbio daljnje liječenje, iako bi policajci bili dopustili njegovo prebacivanje u bolnicu jer je to njihova moralna i zakonska obveza.

116. Vlada je također iznijela tvrdnju da je podnositelju zahtjeva u JZP-u ponuđen odmor, hrana i voda te da je to bila stvar njegovog vlastitog izbora ako je odlučio da neće jesti.

(b) Ocjena Suda*(i) Opća načela*

117. Članak 3. Konvencije jamči jednu od najtemeljnijih vrijednosti demokratskih društava. Čak i u najtežim okolnostima, kao što je borba protiv terorizma ili kriminala, Konvencija apsolutno zabranjuje mučenje ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (vidi *Ramirez Sanchez protiv Francuske* [GC], br. 59450/00, stavak 115., ECHR 2006-IX).

118. Za razliku od većine materijalnih odredaba Konvencije i Protokola br. 1 i 4, članak 3. ne omogućava nikakav izuzetak niti odstupanje od istog prema članku 15. stavku 2., čak ni u slučaju javne opasnosti koja prijeti životu nacije (vidi prethodno citirani predmet *Labita*, stavak 119.; *Selmouni protiv Francuske* [GC], br. 25803/94, stavak 95., ECHR 1999-V, i prethodno citirani predmet *El-Masri*, stavak 195.). Mučenje i nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje apsolutno je zabranjeno, bez obzira na ponašanje osobe o kojoj je riječ (vidi *Chahal protiv Ujedinjene Kraljevine*, 15. studenoga 1996. stavak 79., *Izvjeshća o presudama i odlukama* 1996-V). Priroda djela koje je podnositelj zahtjeva navodno počinio stoga je nebitna za potrebe članka 3. (vidi *Indelicato protiv Italije*, br. 31143/96, stavak 30, 18. listopada 2001.; prethodno citirani predmet *Gäfgen*, stavak 87., te predmete navedene u njemu).

119. Sud ponavlja da kada je pojedinac bio dobrog zdravlja u vrijeme kada je zadržan u policiji, a u vrijeme puštanja su mu utvrđene ozljede, država mora pružiti uvjerljivo objašnjenje uzroka tih ozljeda, a ukoliko to ne učini, jasno je da je povrijeđen članak 3. Konvencije (vidi, između ostalih izvora, prethodno citirani predmet *Selmouni*, stavak 87.). Isto se načelo primjenjuje i na navodno zlostavljanje koje rezultira ozljedom tijekom uhićenja podnositelja zahtjeva (vidi *Klaas protiv Njemačke*, 22. rujna 1993., stavci 23.-24., Serija A br. 269; prethodno citirani predmet *Rehbock*, stavci 68.-78.; i *Mikiashvili protiv Gruzije*, br. 18996/06, stavak 69., 9. listopada 2012.).

120. Članak 3. ne zabranjuje uporabu sile od strane policijskih službenika tijekom uhićenja. Neovisno o tome, pribjegavanje sili mora biti razmjerno i apsolutno neophodno s obzirom na okolnosti svakog konkretnog slučaja (vidi, između mnogih drugih izvora prava, *Altay protiv Turske*, br. 22279/93, stavak 54, 22. svibnja 2001.). U tom je pogledu, na primjer, važno razmotriti ima li razloga vjerovati da bi se osoba o kojoj je riječ pokušala opirati uhićenju ili pobjeći, nanijeti ozljedu ili štetu ili sakriti dokaze (vidi *Raninen protiv Finske*, 16. prosinca 1997., stavak 56., *Izvjeshća* 1997 VIII; i *Gutsanovi protiv Bugarske*, br. 34529/10, stavak 126., ECHR 2013 (izvaci)). Međutim, svako pribjegavanje tjelesnoj snazi od strane predstavnika države prema nekoj osobi, a koje nije nužno s obzirom na njezino ponašanje, ponižava ljudsko dostojanstvo te osobe i, samim time,

predstavlja kršenje prava navedenog u članku 3. (vidi *Rachwalski i Ferenc protiv Poljske*, br. 47709/99, stavak 59., 28. srpnja 2009.). Taj kriterij stroge proporcionalnosti Sud je također primjenjivao u situacijama u kojim su dotični pojedinci već nalazili u rukama institucija za provedbu zakona (vidi, na primjer, *Gladović protiv Hrvatske*, br. 28847/08, stavak 37., 10. svibnja 2011.).

121. Nadalje, ako se može pretpostaviti da su neke od ozljeda podnositelja zahtjeva uzrokovane u trenutku njegova uhićenja, Sud mora utvrditi jesu li one bile posljedica sile koja je bila nužno potrebna da ga se obuzda. Teret dokaza da je o tome bila riječ je na Vladi (vidi prethodno citirani predmet *Lenev*, stavak 113., i predmete citirane u njemu).

(ii) *Primjena ovih načela na ovaj predmet*

122. Sud primjećuje da nema spora između stranaka o tome da je prije uhićenja podnositelj zahtjeva bio dobrog zdravlja i da je zadobio ozljede u kontekstu svog uhićenja. Njihove verzije, međutim, razlikuju se s obzirom na opseg tih ozljeda i način na koji su nastale.

123. Prema navodima Vlade, jedina sila koja je upotrijebljena protiv podnositelja zahtjeva od strane vlasti je zahvat „čišćenja“ zbog čega je podnositelj zahtjeva bačen na pod kako bi mogao biti vezan i uhićen. Navodno, jedini razlog za korištenje takve sile bilo je svladavanje otpora podnositelja zahtjeva uhićenju i tek je tijekom primjene zahvata „čišćenja“ podnositelj zahtjeva pao i udario glavom o stol, što je uzrokovalo njegove ozljede. Podnositelj zahtjeva, međutim, tvrdio je da su njegove ozljede uzrokovane tijekom uhićenja i naknadnog zlostavljanja od strane pripadnika ATJ i policijskih službenika u policijskoj postaji.

124. Sud primjećuje da postoje objektivni liječnički nalazi koji pokazuju da je u trenutku uhićenja podnositelj zahtjeva pretrpio nekoliko ozljeda glave; posebice vidljivo otvorenu ozljedu iznad lijevog oka dugačku 1,5 cm i kontuziju i hematoma nosa s mogućim prijelomom (vidi stavak 21. ove presude). Nekoliko dana kasnije, kad je bio pregledan u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, podnositelju zahtjeva dijagnosticirana su nagnječena glave, nosa i ramena i lom nosa bez iščašenja, kao i distorzija metalnog implantata na ruci koja se odnosi na staru ozljedu. U to je vrijeme on još uvijek imao manji hematoma na lijevoj strani glave i nosa i manje hematome ispod oba oka. Također je imao manji hematoma na lijevom ramenu i vidljivu dislokaciju metalnog implantata na ruci (vidi stavak 35. ove presude).

125. S obzirom na navedeno, Sud smatra neuvjerljivim da je nekoliko ozljeda na različitim dijelovima tijela podnositelja zahtjeva moglo nastati na način koji navodi Vlada. Sud bilježi da, iako stranke nisu pružile nikakav uvjerljivi dokaz koji se odnosi na točnu prirodu i stupanj sile koja je dovela do ozljeda podnositelja zahtjeva, gledano kumulativno, liječnički dokazi, priroda ozljeda podnositelja zahtjeva, kao i nedostatak uvjerljivog i detaljnog objašnjenja od strane Vlade što se tiče uzroka ozljeda, dovodi do

snažnog nepovoljnog zaključka da je podnositelj zahtjeva bio izložen prekomjernoj i nerazmjernoj sili od strane predstavnika države.

126. Štoviše, s obzirom na neuspjeh domaće istrage da detaljno utvrdi točne okolnosti uhićenja podnositelja zahtjeva i naknadno postupanje policije prema njemu, a posebice je li opseg i priroda uporabe sile od strane predstavnika ATJ bila nužno potrebna da se izvrši uhićenje podnositelja zahtjeva (vidi stavke 103.-105. ove presude), Sud zaključuje da Vlada nije na zadovoljavajući način osporila navode podnositelja zahtjeva o zlostavljanju od strane policije (vidi, na primjer, *Anzhelo Georgiev i drugi protiv Bugarske*, br. 51284/09, stavak 78., 30. rujna 2014.).

127. U skladu s tim, Sud utvrđuje da je došlo do povrede materijalnog aspekta članka 3. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

128. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo dotične visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

129. Podnositelj potražuje 40.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

130. Vlada smatra da je podnositeljev zahtjev prekomjeran, neosnovan i nepotkrijepljen.

131. Uzimajući u obzir sve okolnosti ovoga predmeta, Sud prihvaća da je podnositelj pretrpio nematerijalnu štetu koja ne može biti nadoknađena samo utvrđenjem povrede. Odlučujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositelju dosuđuje iznos od 16.500 EUR na ime nematerijalne štete, uz sav porez koji bi mu mogao biti zaračunat.

B. Troškovi i izdaci

132. Podnositelj zahtjeva također potražuje 2.500 eura (EUR) na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i ovim Sudom.

133. Vlada smatra da je podnositeljev zahtjev nepotkrijepljen i neosnovan.

134. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 2.500 eura (EUR) uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na ime troškova po svim osnovama.

C. Zatezne kamate

135. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. *Utvrdjuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede proceduralnog aspekta članka 3. Konvencije;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede materijalnog aspekta članka 3. Konvencije;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune (HRK) prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 16.500 EUR (šesnaest tisuća petsto eura), na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (ii) 2.500 EUR (dvije tisuće petsto eura) na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koje bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (b) da se od protoka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. srpnja 2015. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro
Predsjednica

© 2015 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo pravnu redakтуру istoga.